Κιλελέρ και αγροτικό ζήτημα

Ο δικηγόρος **Δημήτριος Μπούσδρας**, μια ηγετική μορφή του αγροτικού κινήματος στις αρχές του εικοστού αιώνος, αναφέρει : «*Οι καλλιεργηταί, υποχρεούντο να δίδωσιν εις τον γαιοκτήμονα (αφέντην),* ***το τρίτον ή το ήμισυ των παραγομένων καρπών,*** *ενοίκιον διά την βοσκήν των κτηνών, μέγαν αριθμόν ορνίθων και αμνών, ικανήν ποσότητα τυρού, βουτύρου, καυσοξύλων, αιγών, πεπονιών, χόρτου και αχύρου, να στέλλωσιν εν θήλυ μέλος, ίνα ζυμώνη και ψήνη το ψωμί της επιστασίας, λείψανον του δικαιώματος της πρώτης νυκτός:* ***Οι τσιφλικούχοι εξουσίαζον το σώμα των γυναικών και των θυγατέρων των κολίγων...*** *Κατώκουν (οι κολίγοι) εις τρώγλας και πολλοί συνέτρωγον εν την αυτή φάτνη με τους όνους των, θνήσκοντες δε, και με αιμάσσουσαν καρδίαν, ητένιζον τα πέριξ της κλίνης του θανάτου τέκνα των, διότι τα εγκατέλειπον άστεγα... Οσάκις δε υπεδέχοντο τον αφέντην επισήμως,* ***γονυπετείς, εσύροντο, εκτύπων το χώμα με το μέτωπον τρεις φορές και εφίλουν τον αριστερόν πόδα*** *του. Γενικώς δε ειπείν* ***αι μεγάλαι πιέσεις, αι εξαθλιώσεις και αι αφόρητοι ταπεινώσεις δίκην μαστιγίου,*** *έπληττον τα νώτα και είχον κάμει τους χωρικούς δέκτας ενός επαναστατικού ευαγγελίου...*».

Με την πάροδο του χρόνου ισχυροποιούνταν οι φωνές που ζητούσαν την **απαλλοτρίωση των τσιφλικιών**. Οι αγρότες οργανώνονταν, και αρχικώς ιδρύθηκε στην Καρδίτσα ο «Γεωργικός Σύλλογος». Ακολούθησε η δημιουργία αντίστοιχων συλλόγων στην Λάρισα και στα Τρίκαλα. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην Καρδίτσα είχαν διεξαχθεί **τουλάχιστον τέσσερα σημαντικά συλλαλητήρια**: τον Σεπτέμβριο του 1909, τον Ιανουάριο του 1910, και δύο ακόμη στις αρχές και στα τέλη του Φεβρουαρίου του 1910. Το πρώτο έντυπο μέσο που **προέβαλε το θέμα** ήταν η εφημερίδα **«Πανθεσσαλική»** του Σοφοκλέους Τριανταφυλλίδη, η οποία εκδιδόταν στον Βόλο από το 1900. Προηγουμένως βέβαια, ο Κεφαλονίτης δημοσιογράφος **Μαρίνος Αντύπας** είχε ήδη πάει από το 1906 στη Θεσσαλία για να αναλάβει το πόστο του επιστάτη στα κτήματα του θείου του, και ενεπλάκη στην απόπειρα οργάνωσης των αγροτών σε **συνεταιρισμούς** και επιτροπές, έχοντας από νωρίς σπείρει τους πρώτους επαναστατικούς σπόρους στο «γόνιμο χώμα» της βάναυσης κατεστημένης δουλείας.

Ο Μαρίνος Αντύπας ήταν **ένθερμος υποστηρικτής** της ιδέας της απαλλοτρίωσης των τσιφλικιών, μια στάση που καταδεικνύεται από τα εξής γραπτά του: «*Τας ανωτέρω ιδέας προσπαθώ να φυτεύσω εις την ψυχήν των χωρικών, διά* ***να γίνωσι μίαν ημέραν ελεύθεροι*** *– ήδη είνε είλωτες – και επειδή η εργασία αύτη απαιτεί οικονομικήν ευρωστίαν – οιονεί λίπασμα διά το φυτόν – διά τούτο προσπαθώ το κατά δύναμιν* ***ν' αφαιρεθώσιν από τα κακώς κτηθέντα δικαιώματα των τσιφλικιούχων,*** *διά να δοθώσιν εις τους αδίκως εξ αυτών απογυμνωθέντας χωρικούς... Φρονώ ότι* ***το δίκαιον είνε εκεί όπου το συμφέρον των πολλών και όχι των ολίγων,*** *επομένως μεταχειρίζομαι τας δυνάμεις μου υπέρ της* ***εξαφανίσεως του τσιφλικιού*** *και της* ***πλήρους ανεξαρτησίας του καλλιεργητού***».

Οι λόγοι και οι πράξεις του Αντύπα **προκαλούσαν την οργή των καταπιεστών**(και ιδιαιτέρως της οικογένειας του Γερμανού

μεγαλοτσιφλικά Schliemann) και των δυναστών των Ελλήνων δουλοπάροικων, μια κατάσταση που επέφερε σύντομα τη **δολοφονία** του εν λόγω ακτιβιστή στις 8 Μαρτίου του 1907 στον Πυργετό. Τους κολίγους του Θεσσαλικού κάμπου ενέπνευσαν οι απεργίες των Βολιωτών καπνεργατών και οι αγώνες του Σοσιαλιστικού Κέντρου του Βόλου. Από το 1908 ο Θεσσαλικός κάμπος βρίσκεται σε αναβρασμό. Οι αγρότες της Θεσσαλίας αρχίζουν τις κινητοποιήσεις. Τον Φεβρουάριο του 1909 ξεκίνησαν **πλατιές λαϊκές διαδηλώσεις** με επίκεντρο την Καρδίτσα. Μικρότερα συλλαλητήρια έγιναν τον ίδιο μήνα σε Τρίκαλα, Σοφάδες, Αγιά, Τύρναβο και Φάρσαλα. Στις αρχές του 1910 κάποιοι αγρότες με επαναστατικές ιδέες, **αγανακτισμένοι από τις συνθήκες εκμετάλλευσης** που επικρατούσαν, γυρνούσαν τη Θεσσαλική γη, μιλούσαν για την απαλλοτρίωση των τσιφλικιών και **καλούσαν τους κολίγους σε κινητοποιήσεις** στις πόλεις του κάμπου.

Στις **6 Μαρτίου 1910**, αγρότες από διάφορα σημεία της Θεσσαλίας ξεκινούν για να μεταβούν στην Λάρισα, όπου **οργανωνόταν μεγάλο παναγροτικό συλλαλητήριο** με αφορμή την συζήτηση και την ψήφιση του συναφούς νομοσχεδίου στην Βουλή. Πρώτοι καταφθάνουν στην Λάρισα οι κολίγοι του Δήμου Κρανώνος. Στην Κυψέλη, περίπου διακόσιοι κολίγοι επιβιβάστηκαν στο τρένο για να μεταβούν στην Λάρισα, **δίχως όμως να κόψουν εισιτήριο.** Στο τρένο επέβαινε και ο διευθυντής των Θεσσαλικών Σιδηροδρόμων, ο οποίος αντιτάχθηκε στην άρνηση πληρωμής του αντιτίμου της διαδρομής από τους χωρικούς, κάτι που αποτέλεσε και την **αφορμή των συμπλοκών.** Οι οργισμένοι κολίγοι άρχισαν να λιθοβολούν τον συρμό, σπάζοντας τα τζάμια των βαγονιών. Λίγο παρακάτω επαναλαμβάνονται επεισόδια στα οποία συμμετέχει μεγαλύτερος αριθμός κολίγων, ενώ ο διευθυντής ζήτησε την **επέμβαση των στρατιωτών** που βρίσκονταν στο τρένο, οι οποίοι πυροβολούσαν στον αέρα για εκφοβισμό. Οι πυροβολισμοί **εξαγριώνουν το πλήθος** και οι αγρότες επιτέθηκαν με πέτρες και ξύλα. Επεισόδια σημειώνονται και στη Μελία. Κατά την διάρκεια των συγκρούσεων με τη στρατοχωροφυλακή, **σκοτώνονται τέσσερις αγρότες**, ενώ πολλοί άλλοι τραυματίζονται.

Το συλλαλητήριο **τελικά πραγματοποιείται** στην πλατεία Θέμιδος, ενώ αποστέλλεται και ψήφισμα στην Βουλή. Για τα επεισόδια συνελήφθησαν πολλοί διαδηλωτές, οι οποίοι **παραπέμφθηκαν σε δίκη** που διεξήχθη τον Ιούνιο του 1910 στο κακουργιοδικείο της Χαλκίδας, στην οποία και **αθωώθηκαν**! Η εξέγερση της Κυψέλης έδωσε **νέα ώθηση στο αγροτικό ζήτημα** όπως ιστορικά αποδεικνύει και το αναθεωρημένο Σύνταγμα του 1911, καθώς το κράτος μπορούσε πλέον να αφαιρέσει από τους ιδιοκτήτες (με αποζημίωση) μεγάλες εκτάσεις γης, και να προχωρήσει στην **αναδιανομή αυτών σε ακτήμονες.** Οι μαζικές κοινωνικές διαμαρτυρίες δεν έλαβαν την μορφή μιας ανθελληνικής ανταρσίας, αλλά αναντίρρητα έθεσαν προ των ευθυνών των τους πολιτικούς, οι οποίοι **καταστρατηγούσαν κάθε έννοια δικαιοσύνης**, νομοθετώντας ως τότε υπέρ των συμφερόντων των αιμοπότων εκμεταλλευτών.